

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-10-86-97>

УДК 811.112.2

Моїсеєва Н.О., Савостіна Д.Д.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Анотація. У статті розглянуто особливості перекладу юридичної термінології; подано визначення понять «термін», «юридичний термін»; наведено характеристики юридичного терміну та особливості юридичного перекладу; досліджено труднощі перекладу юридичної термінології та запропоновано шляхи їх вирішення. До перекладацького аналізу залучено бази даних та словники юридичних термінів німецько-українського напрямку перекладу. Особливу увагу приділено класифікації юридичних термінів та труднощам, з якими найчастіше мають справу перекладачі. Окрему роль відіграють труднощі, обумовлені юридичною природою терміну та розбіжностями у юридичних системах різних країн. Проведене дослідження вказує на необхідність продовження подальших розробок у визначеному напрямі на матеріалі німецькомовного юридичного дискурсу.

Ключові слова: термін, труднощі перекладу, юридична термінологія, юридичний переклад, юридичний термін.

Moisieieva Nataliia, Savostina Diana

National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

LEXICAL DIFFICULTIES OF TRANSLATION OF LEGAL TERMINOLOGY

Summary. The article deals with the main concepts of legal translation; the peculiarities of the translation of legal terminology; the definition of the “term”, “legal term”; the characteristics of the legal term, and features of legal translation; the difficulties of translating legal terminology. The database and dictionaries of legal terms of the German-Ukrainian direction of translation are involved in the translation analysis. The content of this article confirms that terminology in scientific research appears as an object of translation studies. In the fields of lawmaking, judiciary, jurisprudence and education use a legal term. Legal term is a word or phrase that expresses the concept of the legal sphere of public life and has a definition in the legal literature (laws, legal dictionaries, reference books, encyclopedias, scientific papers etc.). Particular attention is paid to the classification of legal terms and the difficulties that often hinder translators. The translation of a legal text causes many difficulties related to the uniqueness of the legal language, linguistic and cultural inequality between the original language and the language of translation, the difference in the legislative systems, and linguistic traditions. Difficulties due to the legal nature of the term and inconsistencies in the legal systems of different countries play a special role. We have suggested ways to overcome language difficulties through lexical-semantic transformations and techniques. These are techniques such as transcoded borrowing, calquing, analog replacement, descriptive and explanatory translation, modulation, concretization, generalization, addition, omission. These methods help to preserve the meaning of terminological units with a possible replacement of their structure. In our opinion the most expedient solutions to translation language problems are descriptive translation, addition, calquing. These methods preserve the semantic meaning of the original term and reproduce it as clearly as possible in the target language. The article indicates the need to continue further development in a certain direction on the material of German-language legal discourse and the search for new ways to overcome difficulties in the translation of German-language legal terminology.

Keywords: term, legal term, legal terminology, legal translation, difficulties of translation.

Постановка проблеми. Юридична термінологія залежить від вектору розвитку держави та її зовнішньо-політичної діяльності, в процесі якої виникає велика кількість різножанрових юридичних текстів, які потребують якісного перекладу задля забезпечення ефективних міжнародних відносин, над якими сьогодні Україна активно працює в напрямку європейської інтеграції. Порядок здійснення перекладів українською мовою актів Європейського Союзу *acquis communautaire*, пов'язаних з виконанням зобов'язань у сфері Європейської інтеграції забезпечує постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 152 [12]. Зміст цієї постанови передбачає переклад акту, термінологічну перевірку, затверджений переклад акту з англійської або іншої офіційної мови ЄС українською мовою. У тексті оригіналу та тексті перекладу повинна бути дотримана єдність термінології, проте зараз

ще існують розбіжності у багатьох термінах, це потребує ґрунтовніших досліджень цієї галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток юридичної термінології зробили дослідники Й. Альбрехт, К. Грібель, П.М. Рабінович, В.Н. Комісаров, І.С. Алексеєва, В.В. Алімов. Німецько-український юридичний переклад став темою для наукових праць О.А. Шаблій, А. Гриненко, Б. Шлоєра, Т.Р. Кияка, А.М. Науменка та ін.

Актуальність нашого дослідження зумовлюється гострою необхідністю вивчення німецької юридичної термінології та її відтворення українською мовою. Враховуючи стрімке зростання співпраці України з державами-членами ЄС, зокрема із Федеративною Республікою Німеччина, та входом іноземних інвесторів на український ринок, дослідження труднощів, які можуть виникнути при перекладі юридичних документів

є важливим аспектом у професійній підготовці перекладача.

Метою нашої статті є аналіз сучасного стану розвитку термінології юридичного напрямку; виокремлення особливостей юридичного перекладу та класифікація видів юридичних термінів; аналіз труднощів, що виникають під час перекладу нормативних документів та способів їх подолання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасний розвиток суспільства постійно вносить свої корективи в усі галузі знань, які внаслідок цього доповнюються новими словами та створюють виклики перед лінгвістами. Значну роль тут відіграє термінологічна лексика, яка у розвинених мовах досягає кількох мільйонів лексичних одиниць і ця кількість продовжує невпинно зростати. Є чимало способів поповнення мовного фонду новими термінами. Першим шляхом є надання статусу термінів загальноживаним лексичним одиницям рідної мови. Цей варіант не завжди є доречним, оскільки тут часто мають місце перекручення, метонімічне перенесення (*öffentliche Hand* – органи державної влади; *juristische Person* – юридична особа; *Pro-Kopf* – на душу населення). З метою диференціації подібних лексичних одиниць терміни часто змінюють форму написання, вимови, відмінювання, наголосу [7, с. 9].

Популярнішим варіантом є утворення термінів шляхом запозичення з інших мов. На різних етапах становлення суспільства терміни запозичуються з різних мов, що зумовлюється різними історичними умовами (*der Affront* (фр.) – публічна образа; *das Agreement* (англ.) – угода, домовленість; *der Pool* (англ.) – пул (об'єднання підприємств, що ставить своєю метою, напр. регулювання цін). Часто зустрічається такий тип запозичень, як вживання слів і словотвірних моделей грецької та латинської мов (*der Nomos* (грец.) – закон; *die Nomothese* (грец.) – законодавство; *legem habere* (лат.) – мати право свідчити під присягою; *legibus solutus* (лат.) – вилучений з дії законів). Такі терміни утворювалися на різних етапах розвитку мови і в різних терміносферах [7, с. 9].

Що ж стосується самого терміну, то влучну дефініцію подає І.С. Квитко: «Термін – це слово чи словесний комплекс, що співвідноситься з поняттям певної організованої галузі пізнання (науки, техніки), що вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами і утворюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, що характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю» [8, с. 21].

Аналізуючи сьогоденний стан українського термінознавства, яке активно досліджується в працях Т.Р. Кияка, А.М. Науменка, О.Д. Огуя можна прослідкувати, що термінологія у наукових дослідженнях постає як об'єкт перекладознавства [9, с. 246–250]. Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує саме переклад юридичної термінології, адже мова йде про збереження не лише змісту, а й точного відтворення правових понять.

У сферах правотворення, судочинства, юридичної науки та освіти користуються юридичним терміном, який є словом або словосполученням, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літе-

ратурі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [13]. До основних характеристик юридичного терміну належать [11, с. 56]:

- Відповідність правилам і нормам відповідної мови;
- Систематичність;
- Відповідність конкретній дефініції, що орієнтована на відповідну концепцію;
- Відносна незалежність від контексту;
- Точність;
- Лаконічність;
- Виразна нейтральність.

Великий енциклопедичний юридичний словник поділяє юридичні терміни на три види за ознакою «зрозумілості» [5]:

1. Терміни загального вжитку, які характеризуються тим, що вони вживаються в повсякденному значенні і зрозумілі всім: *der Bezirk* – район, округ; *das Gehalt* – заробітна плата; *die Kriminalpolizei* – кримінальна поліція;

2. Спеціальні юридичні терміни, які мають особливий правовий зміст і зрозумілі лише фахівцям в області права: *der Haftzweck* – мета арешту; *die Übereinkunft* – угода, договір; *der Machtgeber* – довіритель;

3. Спеціально-технічні терміни, які позначають галузь спеціальних знань – техніки, економіки, медицини тощо (ці терміни повинні бути зрозумілими юристові, який є ще і фахівцем в іншій галузі): *der Blankokredit* – бланкокредит, кредит без покриття; *die Herstellungskosten* – витрати виробництва; *die Materialbeistellung* – постачання сировини і матеріалів.

Перед початком роботи над юридичним перекладом слід звернути увагу на деякі його особливості:

– Переклад правової термінології охоплює міждержавні та внутрішньодержавні положення, тому перекладач повинен володіти знаннями про обидві правові системи (*der Bundesamt* – федеральне відомство; *der Reichskanzler* – рейхсканцлер (терміни існують в межах правової системи ФРН, але відсутні в українській термінології) [2];

– Наявність скорочень, аббревіатур, більшість з яких зустрічається лише в юридичних текстах (*EG* – *Europäische Gemeinschaft* – європейська спільнота; *a. D.* – *außer Dienst* – у відставці; *a. L.* – *auf Lebenszeit* – довічно; *A. A.* – *das Auswärtige Amt* – Федеральне міністерство закордонних справ);

– Тексти міжнародних угод характеризуються запозиченнями з латинської та французької (*vital* – за життя; *cessio legis* – законна поступка вимоги; *Juris Doctor* – Доктор права; *ad interim* – тимчасово) [15, с. 267].

Кожен напрямок перекладацької діяльності потребує детального вивчення та вирішення проблем, які пов'язані з конкретною тематикою. Складнощі перекладу юридичної термінології визначаються комплексом причин, до основних мовних можна віднести [1, с. 282; 4, с. 15]:

- Труднощі, пов'язані із специфічними характеристиками юридичного терміну. Варто наголосити, що особливої уваги в процесі юридичного перекладу потребують кліше (*gestützt auf die Verordnung (EG) Nr...* – спираючись на регламент (ЄС) № ...; *für die Mitgliedstaaten (EG ...)* – від імені держав-членів (ЄС)), ско-

рочення (*SozR. gid Sozialrecht* – соціальне право ФРН; *Übk. Übereinkommen* – угода, конвенція) та абrevіатури (*RSO від Rechtssicherungs-Ordnung* – порядок правового забезпечення; *SBG від Schwerbeschäftigtengesetz* – закон про допомогу особам, які отримали тяжкі тілесні ушкодження), а також «фальшиві друзі перекладача» (*Regelung* – правило, норма, положення, а не регулювання; *Kreditinstitut* – банк, а не інститут, в якому готують кредиторів або де можна навчатися в кредит);

Складність перекладу скорочень та абrevіатур полягає в тому, що спочатку необхідно розшифрувати це скорочення або/та абrevіатуру, для достовірнішої інформації при цьому варто користуватися інформаційно-довідковою літературою. Наступним складним моментом може бути відсутність у мові перекладу таких мовних засобів, тому перекладачеві доведеться обрати один із найбільш підходящих перекладацьких прийомів (найчастіше використовується транскрипція або транслітерація) або створювати авторські відповідники. Найпоширенішою помилкою при перекладі «фальшивих друзів перекладача» є сприймання їх як термінів-інтернаціоналізмів та відтворення того значення, яке існує в рідній мові із схожим лексичним елементом.

– Труднощі, які виникають через неспівпадіння юридичних систем держав, відповідно, через розбіжності понять, які передаються термінами-аналогами, існування специфічних для однієї терміносистеми одиниць і відсутність перекладацьких еквівалентів в іншій (пов'язано із різним політичним устроєм держав, відсутністю в українській мові німецькомовних реалій) (*der Bundesanwalt* – федеральний прокурор (ця реалія відсутня в українській правовій системі, натомість є Генеральний прокурор, прокурор місцевої прокуратури, в тому числі військової прокуратури); *die Autobahnbenutzungsgebühr* – мито за проїзд по автостраді (це поняття теж відсутнє в українських реаліях));

– Труднощі суб'єктивного характеру, пов'язані з недостатньою підготовкою осіб, які займаються перекладацькою діяльністю. В цьому випадку труднощі можуть виникнути із «фальшифими друзями перекладача», через незнання правничих засад країни, з мови якої виконується переклад та відсутність фонових знань з правничої тематики. Перекладач повинен освоїти галузь юридичної науки, в якій він працює, та проникнути в сутність термінів, їх функціонування в реальному житті.

Для подолання описаних труднощів при перекладі юридичної термінології німецько-українського напрямку ми опрацювали наукові праці В.І. Карабана, О.А. Шаблій, А.Л. Семенова та пропонуємо наступні шляхи їх вирішення:

1. Використовувати методи транскриптації (*der Bürger* – бюргер; *der Kanzler* – канцлер) та транскрибування (*Euroland* – Євроленд), калькування (*der Hauptakt* – головний акт), якщо лексична одиниця вихідної мови відсутня у мові перекладу.

2. Передавати значення терміну методом описового перекладу (*die plurilaterale Handelsübereinkunft* – торгове погодження з обмеженим колом учасників). В наведеному прикладі

термінологічне словосполучення німецької мови не має відповідника в українській мові. Воно має на увазі погодження, в якому беруть участь лише окремі члени-учасники торгової організації. Українською мовою використано саме описовий переклад задля зрозумілості значення реципієнтом.

3. Використовувати аналогову заміну, перекладаючи зрозумілими словами для цільової мови, у випадках, коли термін не існує в цій мові (*Verhova Rada* – *der Oberste Rat*). З прикладу видно, що аналогова заміна може бути з елементарним калькуванням.

4. Конкретизувати значення терміну задля його зрозумілості реципієнтом (*Einspruch erheben* – подавати апеляцію – дієслово *erheben* перекладається за допомогою конкретизації, адже дослівно означає підняти, заявляти, тобто фактично це означає, що якась із сторін судового процесу підняла питання щодо оскарження рішення. Оскільки українською мовою із поняттям *апеляція* не доречно використовувати прямі відповідники вказаного дієслова, то значення конкретизується до *подавати*.)

5. Генералізувати значення терміну задля його зрозумілості реципієнтом. Наприклад: *die Anzeige, die Anmeldung, das Ansuchen, der Antrag* є відносно рівнозначними для терміну *заява*, кожна із наведених лексичних одиниць має семантичні відмінності та може вживатися в різних контекстах. Термін *die Anzeige* може означати «повідомлення про здійснення злочину, донос; заява, повістка» і використовується, коли йдеться про письмове повідомлення, що має юридичну силу. Значення терміну *Anmeldung* схоже із попереднім та може перекладатися як «заява, повідомлення, повістка». *Ansuchen* має деякі семантичні відмінності та може використовуватися для позначення таких понять як «прохання, клопотання, а також заява». Термін *Antrag* має ширше значення та може розглядатися як «пропозиція, заява, клопотання, вимога». Таким чином, генералізований переклад *заява* може використовуватися для кожного із запропонованих термінів в залежності від контексту.

6. Додавати лексичні одиниці для передачі імпліцитних елементів змісту оригіналу. Наприклад: *der Dritte* – третя особа. В цьому випадку термін німецької мови виражений субстантивованим числівником та перекладається українською мовою з додаванням іменникової частини *особа*. Ця трансформація є доцільною, оскільки в цільовій мові субстантивовані числівники не використовуються самостійно і потребують уточнення значення задля досягнення зрозумілості та однозначності.

7. Опускати граматичні конструкції, щоб уникнути явищ, які не властиві цільовій мові, але зберігаючи при цьому значення терміну. Прикладом опущення може виступати наступне юридичне кліше: *in Erwägung nachstehenden Grundes* – враховуючи [7, с. 126]. Перекладаючи українською мовою структурні частини нормативно-правових актів, перекладач опускає граматичну конструкцію, натомість передає лише семантичне значення.

8. Постійно поглиблювати фонові знання з теми, над якою працює перекладач. Цікавитися змінами в соціально-політичному устрої ФРН та

звертати увагу на виникнення нових юридичних явищ, процесів та те, як їх можна відтворити українською мовою.

9. Враховуючи можливу наявність синонімів, які відповідають одному терміну, перед початком перекладу варто ознайомитися із повним текстом, зафіксувати всі випадки його вживання і обрати один відповідник в українській мові, який найдоцільніше буде використати в усіх випадках.

10. По можливості при перекладі користуватися не лише двомовними юридичними словниками, а й перекладною офіційною літературою в певній галузі, де вже використовувалися необхідні терміни.

Крім того, у перекладі засадничих конституційних та інших законодавчих норм необхідно намагатися передавати їхній історично сформований зміст, адже від цього залежить їхнє розуміння і тлумачення під час правозастосування. А непрофесійний юридичний переклад обертається негативними правовими наслідками для фізичних та юридичних осіб, чий права, претензії

та обов'язки були неправильно або некоректно передані у тексті перекладу [14].

Висновки. В процесі дослідження було визначено три найпоширеніші групи труднощів при перекладі юридичної німецької термінології: труднощі, пов'язані із специфічними характеристиками терміну, до яких належать кліше, скорочення, аббревіатури, «фальшиві друзі перекладача»; труднощі, які виникають через розбіжності у правових системах ФРН та України; труднощі суб'єктивного характеру, пов'язані із знаннями та навичками перекладача в галузі права. Під час дослідження було виявлено шляхи подолання труднощів перекладу за допомогою лексико-семантичних прийомів та трансформацій. найдоцільнішими з яких є описовий переклад, додавання, калькування. Ці методи допомагають зберегти семантичне значення вихідної мови та відтворити його максимально зрозуміло цільовою мовою. Перспективним напрямком дослідження є пошук нових шляхів подолання лексичних труднощів під час юридичного перекладу з німецької мови українською.

Список літератури:

1. Albrecht J. *Übersetzung und Linguistik*. 2. Aufl. – Narr Francke Attempto Verlag GmbH + Co.KG, Tübingen 2013. 328 s.
2. Griebel C. *Rechtsübersetzung und Rechtswissen: Kognitionstranslatologische Überlegungen und empirische Untersuchungen des Übersetzungsprozesses*. – Frank&Timme GmbH, Berlin, 2013. S. 167–170.
3. Алексеева И.С. Введение в переводоведение. Санкт-Петербург : Филологический факультет СПбГУ, 2004. 352 с.
4. Алимов В.В. Юридический перевод. Практический курс. Английский язык. Москва, 2005. 160 с.
5. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Д.С. Азаров, В.І. Акуленко, Ю.В. Александров та ін. Київ : Юридична думка, 2012. 1017 с.
6. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделькою З.Б. Основи термінотворення. Київ : Вид. дім «KM Academia», 2000. 216 с.
7. Касяненко Д.С. Мовні кліше та канцеляризми нормативно-правових актів ЄС крізь призму перекладу з німецької мови українською. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна*. 2015. № 52. С. 125–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_52_44 (дата звернення: 20.10.2020).
8. Квитко І.С. Термин в научном документе. Львов : Высшая школа, 1976. 126 с.
9. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Перекладознавство (німецько-український напрям). Київ : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. 543 с.
10. Комисаров В.Н. Лингвистика перевода. Москва : Международные отношения, 1980. 167 с.
11. Про порядок здійснення перекладу на українську мову актів Європейського Союзу *acquis communautaire* від 31 травня 2017 р. № 512 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/512-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.10.2020).
12. Рабінович П.М., Дудаш Т.І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1(88). С. 17–29.
13. Шаблій О. А. Переклади чи перекути?: про доступ до зарубіжної інформації у галузі права. *Юридичний журнал*. 2014. № 2. С. 51–55.
14. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів *Філологічний дискурс*. 2016. № 4. С. 266–272.

References:

1. Albrecht, J. (2013). *Übersetzung und Linguistik* [Translation and linguistics]. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag GmbH + Co.KG.
2. Griebel, C. (2013). *Rechtsübersetzung und Rechtswissen: Kognitionstranslatologische Überlegungen und empirische Untersuchungen des Übersetzungsprozesses* [Legal translation and legal knowledge: cognitive-translatological considerations and empirical studies of the translation process]. Berlin: Frank&Timme GmbH, pp. 167–170.
3. Alekseeva, I.S. (2004). *Vvedenie v perevodovedenie* [Introduction to translation Studies]. Moscow: Izdatel'skiy centr «Akademija». (in Russian)
4. Alimov, V.V. (2005). *Juridicheskij perevod. Prakticheskij kurs. Anglijskij jazyk* [Legal translation. Practic course. English language]. Moscow: KomKniga. (in Russian)
5. Azarov, D.S., Akulenko, V.I., & Aleksandrov, Yu.V. (2012). *Velykij entsyklopedychnyj iurydychnyj slovnyk* [Large encyclopedic legal dictionary]. Kyiv: Yurydychna dumka. (in Ukrainian)
6. D'jakov, A.S. (2000). *Osnovy terminotvorennia* [Fundamentals of term formation]. Kyiv: Vyd. dim «KM Academia». (in Ukrainian)
7. Kasjanenko, D.S. (2015). *Movni klishe ta kancelyaryzmy normatyvno-pravovykh aktiv kriz pryizmu perekladu z nimezkoj movy ukrayinskoj* [Language cliches and clericalisms of normative-legal acts of the EU through the prism of translation from German into Ukrainian]. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy"*, vol. 52, pp. 125–127. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_52_44 (accessed 20 October 2020).
8. Kvitko, I.S. (1976). *Termin v nauchnom dokumente* [Term in scientific document]. Lviv: Vysshaja shkola. (in Russian)
9. Kyiak, T.R., Naumenko, A.M., & Oguy, O.D. (2008). *Perekladoznavstvo (nimets'ko-ukrains'kj napriam)* [Translation Studies (German-Ukrainian direction)]. Kyiv: Vydavnycho-polihrafichnyj tsentr "Kyivs'kyj universytet". (in Ukrainian)

10. Komisarov, V.N. (1980). *Lingvistika perevoda* [Linguistic of translation]. Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya. (in Russian)
11. Pro poriadok zdijsnennia perekladu na ukrains'ku movu aktiv Yevropejs'koho Soiuzu acquis communautaire [On the order of transfer to the Ukrainian Acts of the European Union acquis communautaire] (2017, May 31). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/512-2017-%D0%BFN%20Tekht> (accessed 20 October 2020).
12. Rabinovych, P.M. (2017). Pravnycha mova: osnovni skladnyky (zahal'noteoretychna kharakterystyka) [Legal language: main components (general theoretical characteristics)]. *Visnyk Natsional'noi akademii pravovykh nauk Ukrainy* [Bulletin of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine], no. 1, pp. 17–29. (in Ukrainian)
13. Shabliij, O.A. (2014). Pereklady chy perekruty?: pro dostup do zarubizhnoi informatsii u haluzi prava [Translation or distortion? On access to foreign information in the field of law]. *Yurydychnyj zhurnal* [Legal journal], no. 2, pp. 51–55. (in Ukrainian)
14. Shumylo, I. (2016). Osoblyvosti perekladu iurydychnykh tekstiv [Features of translation of legal texts]. *Filolohichnyj dyskurs* [Philological discourse], no. 4, pp. 266–272. (in Ukrainian)